

Препорука ОДИХР број: 4/2023: Да би се одговорило на забринутости у вези са тачношћу извода из бирачког списка и повећало поверење јавности, требало би преиспитати релевантне законе, прописе и праксе како би се омогућио увид у податке из бирачког списка и олакшало спровођење значајне ревизије ЈБС уз учешће релевантних заинтересованих страна, укључујући политичке странке и ОЦД, а у складу са стандардима заштите података.

ПРЕДЛАГАЧ: Павле Димитријевић (ЦРТА)

Допуне Закона о јединственом бирачком списку

ЗАКОН О ДОПУНАМА ЗАКОНА О ЈЕДИНСТВЕНОМ БИРАЧКОМ СПИСКУ

Члан 1.

У Закону о јединственом бирачком списку („Службени гласник РС“, бр. 104/09, 99/11 и 44/24), после члана 2. додаје се нови члан 2а, који гласи:

**„Орган надлежан за ревизију, верификацију и контролу
тачности и ажурирања бирачког списка**

Члан 2а

Ревизију, верификацију и контролу тачности и ажурирања бирачког списка врши Комисија за ревизију, верификацију и контролу тачности и ажурирања бирачког списка коју образује Народна скупштина у складу са овим законом.“

Члан 2.

После члана 14. додају се чл. 14а и 14б који гласе:

„Излагање бирачког списка грађанима

Члан 14а

У циљу излагања бирачког списка грађанима, министарство надлежно за послове управе на својој веб-презентацији, у машински читљивом облику, омогућава увид у податке о бирачима (име, име једног родитеља и презиме) разврстаним по бирачким местима за подручје јединице локалне самоуправе, као и увид у податке о броју бирача по домаћинству, односно адреси и броју стана.

Након закључења бирачког списка, министарство надлежно за послове управе, поред података из става 1. овог члана, на својој веб-

презентацији, у машински читљивом облику, омогућава и увид у податак да ли ће бирач на предстојећим изборима гласати према месту пребивалишта или према месту боравишта у земљи, односно у иностранству.

Приступ подацима из ст. 1. и 2. овог члана омогућава се претходним уношењем података о јединственом матичном броју грађана и регистарском броју личне карте, односно броју пасоша заинтересованог лица које приступа подацима на веб-презентацији министарства надлежног за послове управе.

Општинска, односно градска управа објављује сваких седам дана на својој веб-презентацији податке о укупном броју бирача на свом подручју, броју промена у делу бирачког списка за подручје те јединице локалне самоуправе који ажурира као поверени посао, као и правни основ тих промена за претходних седам дана, и те податке електронским путем доставља министарству надлежном за послове управе без одлагања.

Министарство надлежно за послове управе податке из става 4. овог члана разврстане по јединицама локалних самоуправа објављује на својој веб-презентацији сваких седам дана.

Заштита података о личности

Члан 14б

Сва лица која по било ком основу предвиђеним овим законом имају приступ подацима о личности у бирачком списку дужна су да са тим подацима поступају у складу са законом којим је уређена заштита података о личности и искључиво у сврху вршења овлашћења која су им овим законом поверена.

Лица из става 1. овог члана дужна су да приликом приступа подацима из бирачког списка дају писмену изјаву о поверљивости података којом потврђују да су упознати са обавезом да приликом приступа подацима из бирачког списка морају поступати у складу са законом којим је уређена заштита података о личности и искључиво у сврху овлашћења која су им овим законом поверена.

Комисија за ревизију, верификацију и контролу тачности и ажурирања бирачког списка утврђује изглед обрасца изјаве о поверљивости података.”

Члан 3.

После Главе V. додају се Глава Va и чл. 22а до 22г, који гласе:

„Va КОМИСИЈА ЗА РЕВИЗИЈУ, ВЕРИФИКАЦИЈУ И КОНТРОЛУ
ТАЧНОСТИ И АЖУРИРАЊА БИРАЧКОГ СПИСКА

Положај Комисије

Члан 22а

Комисија за ревизију, верификацију и контролу тачности и ажурирања бирачког списка (у даљем тексту: Комисија) је независно и самостално тело које врши јавна овлашћења у циљу: спровођења ревизије и утврђивања чињеничног стања о управљању, вођењу и тачности бирачког списка; контролисања тачности и поступка ажурирања бирачког списка; доприноса повећању транспарентности и поверења грађана у бирачки списак.

Комисија има статус правног лица.

Комисија за свој рад одговара Народној скупштини.

Састав Комисије

Члан 22б

Комисију чини девет чланова и девет заменика чланова које именује Народна скупштина.

Шест чланова Комисије и њихови заменици именују се на предлог посланичких група у Народној скупштини, док се три члана Комисије и њихови заменици именују на предлог удружења која су од стране Републичке изборне комисије добила овлашћења за посматрање најмање три изборна поступка и објавила најмање три извештаја о налазима посматрања тих изборних поступака (у даљем тексту: удружење грађана).

За члана или заменика члана Комисије не може да буде предложено односно именовано лице које је народни посланик или које је запослено, изабрано, именовано или постављено у министарству надлежном за послове управе и министарству надлежном за унутрашње послове.

Услови за избор у чланство Комисије

Члан 22в

За члана, односно заменика члана Комисије може бити предложено само лице:

1. које је држављанин Републике Србије и има пребивалиште на територији Републике Србије;
2. које има високо образовање из правних, математичких, демографских, информационих или економских наука или друштвених и других сродних научних области и најмање пет година радног искуства у струци.

Предлагање кандидата за чланове и заменике чланова Комисије

Члан 22г

Три највеће посланичке групе у Народној скупштини које су гласале за избор Владе предлажу свака по једног члана и једног заменика члана Комисије.

Три највеће опозиционе посланичке групе у Народној скупштини (посланичке групе које нису гласале за избор Владе) предлажу свака по једног члана и заменика члана Комисије.

Удружења грађана заједничким договором предлажу три члана и три заменика члана Комисије.

Предлози кандидата за чланове и заменике чланова Комисије подnose се одбору Народне скупштине надлежном за државну управу (у даљем тексту: надлежни Одбор), у року од 15 дана од дана ступања на снагу овог закона.

Предлог кандидата садржи:

- 1) име и презиме кандидата;
- 2) датум и место рођења кандидата;
- 3) адресу становања, број телефона и адресу за пријем електронске поште кандидата;
- 4) податке о образовању кандидата;
- 5) податке о радном искуству кандидата.

Уз предлог кандидата доставља се:

1) писмена сагласност кандидата да прихвата кандидатуру за члана Комисије, која садржи његово име, презиме и јединствени матични број грађана и изјаву да не постоје сметње за избор у Комисију из члана 22б став 3. овог закона;

2) исправа о прочитаној личној карти са микроконтролером (чипом), односно фотокопија личне карте без микроконтролера кандидата;

3) доказ о стеченом високом образовању;

4) доказ о радном искуству у струци.

Удружења грађана уз предлог кандидата достављају и доказ о испуњености услова из члана 22б став 2. овог закона.

Именовање чланова и заменика чланова Комисије

Члан 22д

Надлежни Одбор, у року од седам дана од дана истека рока за предлагање чланова и заменика чланова Комисије, разматра поднете предлоге кандидата и испитује да ли су предлоге поднели овлашћени предлагачи и да ли кандидати за чланове и заменике чланова Комисије испуњавају услове за избор у Комисију.

Предлог који није поднет од овлашћеног предлагача у смислу чл. 22б и 22г овог закона надлежни Одбор неће разматрати, о чему писменим путем обавештава подносиоца тог предлога.

Ако нека посланичка група која је овлашћени предлагач не достави предлог кандидата за члана и заменика члана Комисије, надлежни Одбор ће се писменим путем обратити следећој посланичкој групи којој би према величини припало право предлагања лица у Комисију, захтевом да та посланичка група достави предлог кандидата за члана и заменика члана Комисије у року од седам дана од дана пријема захтева.

Ако надлежни Одбор утврди да неки од предложених кандидата за члана, односно заменика члана Комисије не испуњава услове за чланство у Комисији, упутиће захтев овлашћеном предлагачу који је предложио тог кандидата да поднесе нови предлог кандидата у року од седам дана од дана пријема захтева.

Надлежни Одбор утврђује Предлог листе од девет кандидата за чланове и девет кандидата за заменике чланова Комисије (у даљем тексту: Предлог листе кандидата), коју подноси Народној скупштини на разматрање и усвајање.

Председник Народне скупштине је дужан да Предлог листе кандидата уврсти у предлог дневног реда прве наредне седнице Народне скупштине.

О Предлогу листе кандидата Народна скупштина одлучује у целини, јавним гласањем, већином гласова свих народних посланика.

Ако Предлог листе кандидата не добије потребну већину гласова, поступак предлагања чланова и заменика чланова Комисије се понавља у року од 15 дана од дана завршетка седнице Народне скупштине на којој се гласало о Предлогу листе кандидата.

Трајање и престанак мандата

Члан 22ђ

Члан и заменик члана Комисије именују се на период од пет година.

Члану и заменику члана Комисије мандат престаје по сили закона, а Народна скупштина по службеној дужности утврђује престанак његовог мандата:

- 1) због истека периода на који је биран;
- 2) у случају смрти;
- 3) ако изгуби изборно право;
- 4) ако је правноснажном судском одлуком осуђен на безусловну казну затвора у трајању од најмање 6 месеци;
- 5) ако изгуби радну способност;

6) ако поднесе оставку;

7) у другим случајевима предвиђеним законом.

Члан, односно заменик члана Комисије оставку подноси у писменом облику председнику Народне скупштине, а потпис подносиоца мора бити оверен у складу са законом којим се уређује оверавање потписа.

Народна скупштина разрешава дужности члана, односно заменика члана Комисије:

1) ако се накнадно утврди да не испуњава услове за чланство у Комисији прописане овим законом;

2) ако без оправданог разлога пропусти или одбије да обавља дужност члана, односно заменика члана у периоду од најмање месец дана непрекидно или у периоду од 12 месеци у коме најмање шест месеци не обавља своју дужност.

Народна скупштина покреће поступак за избор новог члана, односно заменика члана Комисије најкасније три месеца пре истека мандата члана, односно заменика члана Комисије.

Новог члана, односно заменика члана Комисије предлаже исти овлашћени предлагач који је предложио члана, односно заменика члана Комисије коме је мандат престао по сили закона, односно који је разрешен дужности, у року од 15 дана од дана утврђивања престанка мандата, односно разрешења дужности члана, односно заменика члана Комисије.

Народна скупштина именује новог члана, односно заменика члана Комисије у року од 45 дана од дана утврђивања престанка мандата, односно од дана разрешења дужности члана, односно заменика члана Комисије.

На поступак избора новог члана, односно заменика члана Комисије сходно се примењују одредбе чл. 22г и 22д овог закона.

Прва седница Комисије

Члан 22е

Прву седницу Комисије сазива председник Народне скупштине.

Комисија на првој седници:

- бира председника Комисије из реда чланова Комисије који су изабрани на предлог удружења грађана;

- доноси Пословник о раду којим ближе уређује организацију и начин свог рада;

- доноси План рада Комисије.

За председника Комисије изабран је члан за кога је гласала већина од укупног броја чланова Комисије, од којих најмање два члана Комисије изабрана на предлог удружења грађана.

Одмах након избора, председник Комисије именује заменика председника Комисије из реда чланова Комисије.

Председник Комисије сазива седнице Комисије, председава седницама и стара се о реду на седницама, као и о спровођењу Плана рада Комисије и потписује акте Комисије. У случају његове одсутности или спречености, наведене послове обавља заменик председника Комисије.

Делокруг рада Комисије

Члан 22ж

Комисија је овлашћена да обавља следеће послове:

- 1) анализира податке из бирачког списка;
- 2) анализира правну ваљаност решења на основу којих се врше промене у бирачком списку;
- 3) анализира односно прати статистичке параметре кретања бирачког списка;
- 4) анализира процес ажурирања и ауторизације над променама у бирачком списку;
- 5) анализира податке о спроведеним инспекцијским надзорима и предложеним односно наложеним мерама у поступку инспекцијског надзора над применом прописа којим се уређује јединствени бирачки списак;
- 6) анализира податке министарства надлежног за унутрашње послове о пребивалишту и боравишту грађана, правном основу по којем је пријављено односно одјављено пребивалиште и усклађености ових података са подацима у бирачком списку;
- 7) анализира поступања службеника министарства надлежног за унутрашње послове задужених за послове са грађанима (одобравање пребивалишта и боравишта грађана);
- 8) анализира податке министарства надлежног за послове управе из Регистра матичних књига, који су од значаја за вођење бирачког списка и промене у бирачком списку;
- 9) иницира, координира и надзире теренску контролу бирача на основу анализа бирачког списка у сарадњи са министарством надлежним за унутрашње послове и министарством надлежним за послове управе;
- 10) иницира отклањање утврђених неправилности у бирачком списку;
- 11) иницира покретање поступака за утврђивање одговорности ако у поступку утврђивања чињеница о управљању и тачности бирачког списка нађе да постоје основи сумње да је дошло до кршења закона тако што повреду закона пријављује надлежним органима;

12) прибавља податке надлежних органа о статистичким кретањима у бирачком списку, пребивалишту, боравишту, пасивизацији и другим релевантним подацима у вези са бирачким списком;

13) израђује и објављује годишње и периодичне извештаје о раду у складу са овим законом;

14) израђује и објављује периодичне извештаје о ревизији, верификацији и контроли тачности и ажурирања бирачког списка;

15) иницира кампању за едукацију бирача о ажурирању бирачког списка у сарадњи са јавним медијским сервисима, министарством надлежним за послове управе и Републичком изборном комисијом;

16) иницира сарадњу релевантних институција ради ефикасног спровођења мера за унапређење интегритета бирачког списка;

17) анализира информациону безбедност софтвера бирачког списка;

18) иницира доношење или измене прописа и даје мишљење о нацртима закона и других прописа који уређују питања из делокруга Комисије;

19) анализира и пореди евиденције грађана (матичне књиге и други регистри) које су од значаја за вођење бирачког списка;

20) анализира поступак запошљавања или ангажовања службеника који воде бирачки списак;

21) анализира поступања и овлашћења службеника који воде бирачки списак, као и обуке који они пролазе;

22) анализира опрему (софтвер и хардвер) и безбедност опреме коју службеници користе у вођењу евиденција грађана (матичне књиге и други регистри) које су од значаја за вођење бирачког списка;

23) анализира безбедност база података (просторије, сервери) евиденција грађана (матичне књиге и други регистри) које су од значаја за вођење бирачког списка;

24) анализира законска и подзаконска акта која уређују начин вођења евиденција грађана (матичне књиге и други регистри) које су од значаја за вођење бирачког списка;

25) анализира податке републичког органа надлежног за послове статистике и других органа који су задужени за послове статистике и пореди их с подацима из евиденција грађана (матичне књиге и други регистри), као и с подацима из бирачког списка;

26) спроводи друге анализе неопходне да би се утврдио степен интегритета поступка ажурирања бирачког списка.

Ради обављања послова из става 1. овог члана, органи државне управе (министарства) и посебне организације, као и органи територијалне аутономије и локалне самоуправе дужни су да члановима, односно заменицима чланова Комисије доставе информације и омогуће увид у евиденције којима располажу, а које су од значаја за вођење бирачког списка и промене у бирачком списку.

Комисија доноси акт којим, у складу са овим законом, уређује начин вршења ревизије, верификације и контроле тачности и ажурирања бирачког списка.

Акт из става 3. овог члана Комисија доноси у року од 60 дана од дана образовања Комисије.

Одлучивање

Члан 22з

Комисија доноси одлуку двотрећинском већином гласова свих чланова Комисије, и ако је за њу гласало најмање два члана Комисије изабрана на предлог три највеће посланичке групе које су гласале за избор владе, најмање два члана Комисије изабрана на предлог три највеће опозиционе посланичке групе, и најмање два члана изабрана на предлог удружења грађана, осим ако је овим законом другачије прописано.

Заменик члана Комисије замењује члана Комисије у случају његовог одсуства или престанка дужности члана Комисије, до избора новог члана Комисије.

Заменик члана Комисије има право гласа у одсуству члана Комисије кога замењује.

Заменик члана Комисије има иста права и дужности као и члан кога замењује.

Учесници у раду Комисије без права одлучивања

Члан 22и

У раду Комисије, без права одлучивања, учествују:

- три представника министарства надлежног за послове управе;
- један представник министарства надлежног за унутрашње послове;
- један представник Повереника за информације од јавног значаја и заштиту података о личности.

Органи из става 1. овог члана дужни су да одреде своје представнике, у року од 15 дана од дана пријема писменог захтева Комисије.

Седнице Комисије се одржавају и без присуства представника органа из става 1. овог члана.

У раду Комисије, без права одлучивања, по позиву Комисије, могу учествовати и:

- представници међународних организација и стручњаци са знањем из области рада Комисије;
- државни службеници у органима државне управе и службеници у органима аутономних покрајина, односно органима

јединица локалне самоуправе, са знањем из области рада Комисије, које одреди руководица органа у којима су ова лица запослена.

Позвана лица из става 3. овог члана дужна су да Комисији учине доступним све информације неопходне за остваривање циљева и задатака Комисије прописаних овим законом.

Посматрачи рада Комисије

Члан 22ј

Рад на седници Комисије могу посматрати представници других удружења грађана и међународних организација који остварују циљеве из области рада Комисије (у даљем тексту: посматрачи рада Комисије), без права учешћа.

Посматрачи рада Комисије, заинтересовани за посматрање рада на седници Комисије, благовремено подносе пријаве Комисији, са именима својих представника.

Комисија испитује испуњеност услова из пријава и доноси одлуку о усвајању пријава за посматрање.

Представници посматрача рада Комисије имају право да присуствују свим седницама Комисије, осим када је искључена јавност.

Председник Комисије је дужан да о одржавању седнице Комисије благовремено обавести заинтересоване посматраче рада Комисије.

Комисија је дужна да представнику посматрача рада Комисије и преводиоцу у његовој пратњи омогући несметано посматрање рада Комисије.

Представник посматрача и преводица у његовој пратњи дужни су да службене легитимације носе на видном месту.

Извештаји Народној скупштини

Члан 22к

Комисија подноси Народној скупштини редовни годишњи извештај о свом раду, до краја фебруара текуће године за претходну годину.

Извештај из става 1. овог члана разматра надлежни Одбор, у року од 30 дана од дана његовог подношења Народној скупштини.

Након разматрања извештаја из става 1. овог члана, надлежни Одбор подноси извештај Народној скупштини с предлогом закључака, односно препорука са мерама за унапређење тачности и ажурирања бирачког списка.

Народна скупштина разматра извештај надлежног Одбора из става 3. овог члана, у року од 30 дана од дана подношења извештаја.

На седницама надлежног Одбора и Народне скупштине на којима се разматрају извештаји из ст. 1. и 3. овог члана позивају се и учествују у раду представници Комисије.

Народна скупштина, по закључењу расправе, доноси закључке, односно препоруке, већином гласова народних посланика на којој је присутна већина народних посланика.

Надлежни органи и организације су дужни да поступе у складу са закључцима, односно препорукама Народне скупштине, о чему извештавају Народну скупштину и Комисију, у року од 120 дана од дана објављивања закључака, односно препорука.

Комисија врши надзор над вођењем и ажурирањем бирачког списка, применом закључака и препорука Народне скупштине и о томе подноси свој извештај Народној скупштини, у року од 30 дана од истека рока из става 7. овог члана.

Јавност рада Комисије

Члан 22л

Рад Комисије је јаван.

Јавност рада Комисије се обезбеђује објављивањем на веб-презентацији Народне скупштине: сазива седница Комисије, извештаја које Комисија подноси Народној скупштини, Плана рада, записника са седница Комисије и других информација из делокруга рада Комисије од значаја за јавност.

Изузетно, Комисија, на предлог члана Комисије, може одлучити да искључи јавност из законом предвиђених разлога.

Услови за рад Комисије

Члан 22љ

Услове за рад Комисије обезбеђује Народна скупштина.

Средства за рад Комисије обезбеђују се у буџету Републике Србије.

Чланови Комисије не примају накнаду за рад у Комисији.

Чланови Комисије остварују право на накнаду трошкова који настају у вези с њиховим радом у Комисији, сходно Уредби о накнади трошкова и отпремнини државних службеника и намештеника („Службени гласник РС“, бр. 98/07 - пречишћен текст, 84/14, 84/15, 74/21 и 119/23), а у складу са Уредбом о накнадама и другим примањима изабраних и постављених лица у државним органима („Службени гласник РС“, бр. 44/08 - пречишћен текст и 78/12).

Административне и техничке послове за потребе рада Комисије обављају запослени у Служби Народне скупштине, које одреди генерални секретар Народне скупштине.

Комисија има секретара и заменика секретара, које именује генерални секретар Народне скупштине из реда запослених у Служби Народне скупштине.

За секретара, односно заменика секретара Комисије може бити именовано само оно лице које има високо образовање у области правних наука.

Прелазне одредбе

Члан 4.

Посланичке групе у Народној скупштини и удружења из члана 22г ст. 1. до 3. овог закона дужни су да поднесу предлоге кандидата за члана, односно заменика члана Комисије у року од 15 дана од дана ступања на снагу овог закона.

Надлежни Одбор је дужан да одржи седницу на којој ће утврдити Предлог листе кандидата из члана 22г став 4. овог закона, који подноси Народној скупштини на разматрање и усвајање, у року од 15 дана од истека рока из става 1. овог члана.

Народна скупштина образује Комисију избором свих девет чланова и заменика чланова Комисије, у року од 30 дана од дана подношења Предлога листе кандидата из става 2. овог члана.

Комисија ће најкасније у року од годину дана од дана образовања поднети Народној скупштини извештај о ревизији, верификацији и контроли тачности и ажурирања бирачког списка.

Извештај из става 4. овог члана разматраће надлежни Одбор, у року од 30 дана од дана његовог подношења Народној скупштини.

Након разматрања извештаја из става 4. овог члана, надлежни Одбор ће поднети извештај Народној скупштини с предлогом закључака односно препорука са мерама за унапређење тачности и ажурирања бирачког списка.

Народна скупштина ће разматрати извештај надлежног Одбора из става 6. овог члана, у року од 30 дана од дана подношења извештаја.

На седницама надлежног Одбора и Народне скупштине на којима ће се разматрати извештаји из ст. 4. и 6. овог члана позивају се и учествују у раду представници Комисије.

Народна скупштина ће, по закључењу расправе, донети закључке, односно препоруке, већином гласова народних посланика на седници којој је присутна већина народних посланика.

Надлежни органи и организације су дужни да поступе у складу са закључцима односно препорукама Народне скупштине о чему ће извести Народну скупштину и Комисију у року од 120 дана од дана објављивања закључака, односно препорука.

О примени закључака односно препорука из става 9. овог члана Комисија ће поднети извештај Народној скупштини у року од 30 дана од дана истека рока из става 10. овог члана.

Завршна одредба

Члан 5.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије“.